

๒๑

เต็นตามทางของบัณฑิต

(๓)

บุคคลตั้งวาจาและใจไว้โดยชอบ มิได้ทำบาปด้วยกาย
อยู่ครอบครองเรือน ที่มีข้าว และน้ำมาก เป็นผู้มีศรัทธา
เป็นผู้อ่อนโยน มีปกติเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้ถ้อยคำของผู้ขอ ผู้ที่
ตั้งอยู่ในธรรม ๔ อย่างเหล่านี้ชื่อว่าผู้ดำรงในธรรม ไม่ต้องกลัว
ปรโลก

เดินตามทางของบัณฑิต (๓)

๒๓๕

คำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นอมตธรรมอันล้ำค่ายิ่ง เป็นสิ่งที่สามารถนำพามนุษย์ และสรรพสัตว์ทั้งหลายผู้ปฏิบัติตามให้ไปสู่ความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสอาสวะได้อย่างแท้จริง ขึ้นอยู่กับว่าจะทุ่มเทร่างกายแรงใจ ศึกษาคำสอน และลงมือปฏิบัติมากน้อยเพียงไร กว่าพระพุทธศาสนาจะบังเกิดขึ้นมาในโลกได้ เป็นสิ่งที่ยากแสนยาก จะต้องมีพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาบังเกิดขึ้น และกว่าพระองค์จะได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านจะต้องทุ่มเทสร้างบารมีย่างเอาชีวิตเป็นเดิมพัน ยอมอดทนทุกอย่างเพื่อสร้างบารมีให้แก่อุปโลกนั้น การบังเกิดขึ้นของพระพุทธองค์จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่อุปโลก สรรพสัตว์ เมื่อเราทำตามพุทธโอวาท ชีวิตย่อมจะมีแต่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างแน่นอน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน กิตติสูตรว่า

“วาจं มนญฺจ ปณฺธาย สมฺมา
กาเยน ปาปานิ อกุพฺพมานิ
พหุณฺณปानํ ฆรมาวสนฺโต
สทฺโธ มุฑฺดู สวิภาคิ วทณฺณ
เอเตสุ ธมฺเมสุ จิโต จตุสสุ
ธมฺเม จิโต ปรโลกันฺ น ภายะ

เดินตามทางของบัณฑิต (๓)

๒๓๖

บุคคลตั้งวาจาและใจไว้โดยชอบ มิได้ทำบาปด้วยกาย อยู่ครอบครองเรือน ที่มีข้าว และน้ำมาก เป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้อ่อนโยน มีปกติเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้ถ้อยคำของผู้ขอ ผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรม ๔ อย่างเหล่านี้ชื่อว่าผู้ดำรงในธรรม ไม่ต้องกลัวปรโลก”

คุณธรรม ๔ ประการ ของผู้ที่ได้ชื่อว่า ดำรงอยู่ในธรรม คือ เป็นผู้มีศรัทธา มีสัมมาทิฐิ เชื่อว่าทานที่ให้แล้วมีผลจริง การบูชาบุคคลที่ควรบูชามีผลจริง ผลวิบากของกรรมที่ทำดีและชั่วมีจริง โลกนี้โลกหน้ามีจริง มารดาบิดามีคุณจริง พวกสัตว์ที่ผุดเกิดแบบโอปปาติกะมีจริง เชื่อว่าในโลกมีสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดีประพฤติชอบชนิดที่ทำพระนิพพานให้แจ้ง ด้วยความรู้ยิ่งเอง แล้วประกาศโลกนี้และโลกหน้า โดยเฉพาะความเชื่อที่มีต่อการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เรียกว่า ตถาคตโพธิสัทธา มีจริง

คุณธรรมประการต่อมา คือ มีความสุภาพอ่อนโยน ทำตนให้เป็นผู้น่ารักใคร่รัก ดำรงตนให้เป็นผู้ให้ คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เป็นคนตระหนี่ถี่เหนียว ฝึกใจของเราให้กว้างใหญ่เหมือนสายน้ำที่ไหลไปในมหาสมุทร นำความร่มเย็นไปสู่สถานที่นั้นๆ หรือเหมือนดวงอาทิตย์ที่ฉายแสงให้แก่สรรพสิ่งทั้งหลาย โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก

เดินตามทางของบัณฑิต (๓)

๒๓๓

คุณธรรมประการสุดท้าย คือ ควรรู้ถ้อยคำของผู้ขอ หมายถึง เมื่อมีใครมาขอความช่วยเหลือ หากไม่เหลือวิสัยที่เราจะช่วยได้ ก็ไม่ควรด่วนปฏิเสธ ถึงแม้จะช่วยเหลือในด้านร่างกายหรือกำลังทรัพย์ไม่ได้ ก็ควรแนะนำหนทางที่ดี เราจะไม่ช่วยเหลือใครเพราะความจำใจ แต่จะทำด้วยความเต็มใจ นี่เป็นคุณธรรมของบัณฑิตผู้ได้ชื่อว่าดำรงอยู่ในธรรม

*เหมือนดังเรื่องของมัจฉริยโกสิยเศรษฐี ปรารภเหตุจากการที่ท่านอยากกินข้าวปายาส จึงบอกภรรยาว่า จะไปแอบหุงกินคนเดียวอยู่ในป่า เพราะเกรงจะมีคนมาพบเห็น แล้วขอกินข้าวปายาสที่ตัวเองหุง ภรรยาก็จัดแจงเครื่องปรุง และอุปกรณ์ทุกอย่างให้

วันนั้น เศรษฐีผู้มีความตระหนี่ให้คนใช้นำผ้าห่ออุปกรณ์สิ่งของทั้งหมด และให้ถือไปส่งในป่า คนใช้ก็หอบหิ้วอุปกรณ์เครื่องครัวไป ทำเตาที่โคนกอไม้ หาฟืน และน้ำมาติดไฟหุงข้าวปายาส เตรียมอุปกรณ์ทุกอย่างพร้อมหมด จากนั้นเศรษฐีสั่งให้ออกไปยืนเฝ้าปากทางเข้า เพื่อคอยห้ามผู้คนเข้ามา จากนั้นเศรษฐีก็เอาผ้าคลุมศีรษะเพื่อปกปิดอวัยวะของตนเอง

ขณะเดียวกันนั่นเอง ท้าวสักกเทวราชซึ่งกำลังเสวย

เดินตามทางของบัณฑิต (๓)

๒๓๘

ทิพยสมบัติอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ทรงทอดพระเนตรลี้รีสมบัติของพระองค์ มีตั้งแต่เทพนครอันประดับประดาด้วยสิ่งของอันเป็นทิพย์ประมาณ ๑๐,๐๐๐ โยชน์ ถนนที่สำเร็จด้วยทองคำ ๖๐ โยชน์ เวชยันตปราสาทสูง ๑,๐๐๐ โยชน์ สุทธรรมาเทวสภาคว้าง ๕๐๐ โยชน์ บัณทุกัมพลศิลาอาสน์ซึ่งเป็นอาสน์มีสีเหลืองดุจผ้ากำพลกว้างใหญ่ ๖๐ โยชน์ เศวตฉัตรมีพวงดอกไม้ทองเวียนรอบ ๕๐๐ โยชน์ นางเทพอัปสรนับได้ ๒ โกฏิครึ่ง และอัครภาพที่ประดับตกแต่งแล้ว นอกจากนี้ยังรวมไปถึงสระโบกขรณี และอุทยานสวรรค์อีกมากมาย

ครั้นทรงทอดพระเนตรเห็นสมบัติ ที่ไม่มีเทพองค์ใดในสวรรค์จะเทียบเทียม จึงใคร่ครวญว่า ยศนี้เราได้มาเพราะสั่งสมบุญอะไรไว้หนอ เมื่อตรวจดูก็ทรงเห็นทานบารมีที่พระองค์บำเพ็ญในสมัยที่เป็นเศรษฐีในเมืองพาราณสี พระอินทร์ทรงตรวจดูด้วยทิพยจักขุต่อไปว่า ลูกๆ หลานๆ ของพระองค์ไปบังเกิดที่ไหนกันบ้างได้ทอดพระเนตรเห็นสุคติภพของแต่ละคนคือ บุตรของพระองค์ได้เกิดเป็นจันทเทพบุตร บุตรของจันทเทพบุตรเกิดเป็นสุริยเทพบุตร บุตรของสุริยเทพบุตรเกิดเป็นมาตลีเทพสารถิ บุตรของมาตลีเทพสารถิเกิดเป็นปัญจลลิตเทพบุตร ทรงตรวจดูต่อไปว่า บุตรของปัญจลลิตเทพบุตรยังคงดำรงรักษาประเพณีอันดีงามของพระองค์หรือไม่ เมื่อตรวจตราดูก็รู้ว่า

เดินตามทางของบัณฑิต (๓)

๒๓๕

บุตรของปัญจลิกเทพบุตรเป็นผู้ตัดวงศ์ทานของพระองค์เสียแล้ว

ท้าวสักกะทรงดำริต่อไปอีกว่า เศรษฐีคนนี้เป็นอสังตบุรุษ เป็นผู้ตระหนี่ นอกจากมิได้บริโภควัตถุด้วยตนเอง ยังไม่ให้แก่ชน เหล่าอื่น เศรษฐีนี้เข้าไปตัดทานวงศ์ของเรา เมื่อละโลกจักต้อง ไปเกิดในนรกโดยไม่ต้องสงสัย เราจะต้องลงไปปราบความเหินผิด และทำให้เขาเป็นผู้ดำรงวงศ์ทาน ซึ่งเป็นอริยประเพณีอันดีงาม ของเราให้สืบต่อยาวนานที่สุด ทรงเรียกเทพบุตรผู้เคยเป็นลูก หลานของพระองค์เข้ามาพบ และมีเทวบัญชาว่า

“พวกท่านจงลงไปมนุษยโลกด้วยกันกับเรา เพราะบัดนี้ มัจฉริยโกลิยเศรษฐีเข้าไปตัดวงศ์ของพวกเราเสียแล้ว เขาให้ เฒ่าโรงทานจนหมดเกลี้ยง พวกท่านจงอาศัยความกรุณาใน ฐานะของหมู่ญาติ ทรมานเศรษฐีให้หันกลับมาเป็นสัมมาทิฐิเถิด ขณะนี้เศรษฐีกำลังหุงข้าวปายาสเพื่อกินคนเดียว เมื่อถูกพวก เราขอพร้อมๆ กัน ก็อาจตายในที่นั้นได้ เพราะเศรษฐีมีความ ตระหนี่เป็นกำลัง ดังนั้น ฉันจะเป็นคนแรกที่เข้าไปขอข้าวปายาส ส่วนพวกท่านก็ให้ทยอยกันเข้าไปขอทีละคนเถิด”

จากนั้นท้าวสักกะได้เสด็จลงจากเทวโลก และแปลงเป็น พราหมณ์เข้าไปหาเศรษฐีเป็นคนแรก พลาทถามว่า “ท่านผู้เจริญ หนทางที่จะไปเมืองพาราณสีไปทางไหน” มัจฉริยโกลิยเศรษฐี

เดินตามทางของบัณฑิต (๓)

๒๔๐

เห็นพราหมณ์เข้ามาถามเช่นนั้น ก็ตอบด้วยความไม่พอใจว่า “ท่านเป็นคนบ้าริ จึงไม่รู้จักแม้กระทั่งทางไปเมืองพาราณสี จะมาทำอะไรทางนี้เล่า จงไปทางโน้นซิ” ท้าวสักกะทรงทำเป็นไม่ได้ยิน ตรัสถามต่อไปว่า “ท่านพูดว่าอะไรนะ” พลังเดิน กระเียบเข้าไปใกล้ๆ เศรษฐีอีก

เศรษฐีรับร้องตะโกนพร้อมกับชี้บอกหนทางไปเมืองพาราณสีว่า “แน่ะพราหมณ์ ท่านหุนหวกหรือยังไ้ ท่านจะเดินมาทางนี้ทำไม จงไปทางโน้นซิ” ท้าวสักกะทำเป็นไม่ใส่ใจถ้อยคำที่เศรษฐีพูด ได้สำรวจตรวจตราดูข้าวปายาสที่เศรษฐีกำลังหุงอยู่ และทักขึ้นว่า “ท่านผู้เจริญ ท่านจะร้องเอะอะโวยวายไปทำไม ครันและไฟยังปรากฏอยู่ ท่านคงหุงข้าวปายาสสุกแล้ว ชะรอยว่าท่านคงจะนิมนต์พราหมณ์ทั้งหลายมาบริโภคนั่น ในเวลาที่พวกพราหมณ์บริโภคนแล้วแม้ข้าพเจ้าก็จักพลอยได้บริโภคสักหน่อยหนึ่ง ข้าพเจ้าเองก็เป็นพราหมณ์เหมือนกัน ท่านจะไม่นิมนต์ข้าพเจ้าบริโภคบ้างหรือ”

นี่เป็นกุศโลบายของท้าวสักกะผู้จะมาปราบมิถุนาภิบาลของท่านเศรษฐี เมื่อเราฟังเรื่องนี้แล้วอย่าฟังผ่าน ให้นำคุณธรรมของบัณฑิต ๔ ประการ นี้ไปฝึกให้มีให้เป็นขึ้นมาในตน ถ้าทำได้อย่างนี้ก็ไม่ต้องกลัวต่อปรโลก เพราะเราจะมีสุคติโลกสวรรค์เป็นที่ไปกันทุกคน